

Det kongelige utdannings- og forskningsdepartementet
Avdeling for kompetanse og arbeidsliv
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.
200500650-/KDS

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2005/469-2 KBE/-

Dato
30.05.2005

HØRING – FORSKRIFT OM INNHENTING AV OPPLYSNINGER IHT FORESLÅTT NY LOV OM UTDANNINGSSTØTTE § 23

Datatilsynet viser til høringsbrevet datert 16.03.2005.

Det vises til høringsuttalelsen fra Datatilsynet av 22.10.2004 knyttet til lov om utdanningsstøtte. Enkelte av uttalelsene fra tilsynet er hensyntatt i den foreslåtte § 23 i ny lov om utdanningsstøtte. Tilsynet vil likevel uttrykke at det fortsatt er skeptisk til innhenting av opplysninger uten samtykke, og da spesielt hva gjelder opplysninger om tredjepersoner.

Da den registrerte alternativt ikke gis muligheten til å innhente/legge frem opplysningene selv, får tilsynet et inntrykk av at Lånekassen stoler mer på kvaliteten på opplysningene som innehenes fra en tredjepart enn fra søkeren.

Personopplysningsloven får anvendelse ved enhver behandling av opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson og som faller inn under virkeområdet til lovens § 3. I høringsbrevets punkt 2, andre avsnitt andre punktum, gis det et inntrykk av at endringene i den nye loven fører til at opplysningene ”kan” behandles etter reglene i personopplysningsloven.

Lovhjemmel som behandlingsgrunnlag

Det legges opp til at opplysninger kan innhentes fra andre enn den registrerte med hjemmel i lov. Datatilsynet er fortsatt av den oppfatning at søkeren i størst mulig grad bør innhente opplysningene fra de ulike etatene selv. Det vises for så vidt til det ovenfor nevnte høringsbrevet knyttet til lovforslaget.

Datatilsynet finner at det fremlagte forslaget til forskrift ikke tilfredstiller kravet til en klar nok lovhjemmel. Forslaget begrenser riktignok instansene som Lånekassen kan innhente opplysninger fra, men er taus hva gjelder hvilke opplysninger som kan innhentes fra de nevnte instanser. Det bemerkes at dagens forskrift regulerer hvilke opplysninger som kan innhentes i § 3.

Med hjemmel i den foreslåtte forskriften kan Lånekassen innhente alle opplysninger som det måtte finne å ha relevans for behandling av søkerens rettigheter eller plikter. At dette kan misbrukes gir forslaget selv klare eksempler på.

Datatilsynet finner det svært betenkelig at Lånekassen kan innhente følgende opplysninger, og det siteres:

Helse- og sosialetaten: ”Lånekassen vil også kunne innhente opplysninger om barnevernsbarn med denne hjemmelen”[. ...]”for å få misligholdere tilbake i vanlig betaling når det er klart at de er ute av stand til å betale”.

Utlendingsdirektoratet: ”Lånekassen ser behov for å innhente opplysninger om hvilket statsborgerskap søkeren har, og opplysninger om grunnlaget for en eventuell oppholdstillatelse”.

Oppstillingen viser flere steder til et mulig fremtidig behov. Datatilsynet er av den oppfatning at hjemler må være begrenset av et eksisterende behov. Tilsynet reagerer også på at departementet viser til at registrene som nevnes er basert på ”en foreløpig analyse av aktuelle behov og muligheter” (tilsynets understrekning).

Til punkt 2

Dette punktet begrenser innhenting til kun å gjelde opplysninger som er relevante for søkeren eller lånetakerens rettigheter og plikter, om ikke annet er uttrykkelig bestemt.

Datatilsynet er av den oppfatning at det foreslåtte punktet er i strid med personopplysningslovens § 11. Sistnevnte bestemmelse stiller krav til at det kun er relevante opplysninger som kan behandles. Det vil si at en forskrift som uttrykkelig bestemmer noe annet, herunder punkt 3 i forskriften, vil være i strid med personopplysningslovens § 11 som setter begrensninger for overskuddsinformasjon. Dette punktet har da heller ingen selvstendig betydning i det forholdet allerede følger av nevnte bestemmelse.

Informasjonsplikt

Datatilsynet ønsker å understreke viktigheten av at den registrerte, herunder søker/låntaker, søker/låntakers ektefelle, samboer eller forsørger, og personer uten søknad om støtte, får informasjon om behandlingen for å ha best mulig kontroll over egne opplysninger.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Katrine Berg
rådgiver
(saksbehandler,
telefon 22 39 69 00)